

Uniwersytet
Wrocławski

Katedra Kryminologii i Nauk o Bezpieczeństwie
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii

Szczególne rodzaje przestępczości

Przestępczość z użyciem przemocy

Przestępczość z użyciem przemocy.

W definicjach przemocy, które znaleźć możemy w literaturze przedmiotu zwracano uwagę na dwa istotne wyróżniki tego terminu:

- Specyficzny sposób działania,
- Specyficzny skutek.

Pojawia się jednak problem: czy przemocą są tylko działania wywierające skutki w sferze fizycznej czy także działania wywierające skutki w sferze psychicznej?

Przemoc obejmuje także groźbę użycia siły lub wręcz zachowania pośrednia z pojęciem siły nie związane?

Przemoc – rzeczywiste użycie siły fizycznej wobec człowieka lub groźba jej użycia, jeśli zamiar sprawcy obejmuje spowodowanie szkód fizycznych w postaci śmierci lub uszkodzenia ciała, bez względu na to, czy działanie sprawcy stanowiło cel sam w sobie czy też miało charakter instrumentalny.

Definicja WHO, przyjęta w roku 1996 i obowiązująca do tej pory określa przemoc jako "Celowe użycie siły fizycznej lub władzy, sformułowane jako groźba lub rzeczywiście użyte, skierowane przeciwko samemu sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, które albo prowadzi do albo z którym wiąże się wysokie prawdopodobieństwo spowodowania obrażeń cielesnych, śmierci, szkód psychologicznych, wad rozwoju lub braku elementów niezbędnych do normalnego życia i zdrowia".

Psychologia zachowań agresywnych. Pojmowanie agresji:

- Obiektywne – zwraca uwagę na skutki wywołane przez dane zachowanie, u danej osoby określoną szkodę w postaci śmierci, zranienia, bólu, cierpienia fizycznego czy innej szkody fizycznej lub psychicznej.
- Subiektywne – zwraca uwagę na stronę podmiotową osoby działającej specyficzny stan emocjonalny, występujący u niej zamiar.

Na gruncie psychologii za przejawy agresji uważa się zachowania, których celem jest wyrządzenie krzywdy lub sprawienie bólu innej osobie bez względu na to czy cel ten uda się osiągnąć.

Podział agresji na gruncie psychologii:

1. Jawna/ukryta
2. Ekspresyjna (emocjonalna) / instrumentalna
3. Prospołeczna / antyspołeczna
4. Fizyczna / werbalna

Koncepcje wyjaśniające zjawisko agresji i przemocy:

1. Instynktywistyczne koncepcje źródła agresji
2. Koncepcja frustracja/agresja
3. Koncepcja społecznego uczenia się agresji
4. Koncepcja popkultury przemocy

Pojęcie przestępstwa z użyciem przemocy i przestępczości z użyciem przemocy – stanowi kategorię kryminologiczną, a nie prawną.

Kodeks karny ujmuje grupuje przestępstwa w oparciu o kryterium dobra chronionego; tutaj jednak zwracamy uwagę na pewien specyficzny sposób działania sprawcy polegający na posłużeniu się przemocą.

Przestępstwa z użyciem przemocy w oparciu o przestępstwa zdefiniowane w kodeksie karnym:

1. Przestępstwa, które w zespole swych ustawowych znamion zawierają znamię przemoc.
2. Przestępstwa, które w zespole swych ustawowych znamion zawierają znamię „czynna napaść”
3. Przestępstwa, które w tych ustawowych znamionach zawierają znamię „znęca się fizycznie”
4. Przestępstwa, które w zespole swoich znamion nie zawierają żadnego z ww. określeń , ale mimo to mogą być popełnione przy użyciu przemocy w wyżej wskazanym kryminologicznym ujęciu,

Przestępstwa seksualne

Zdefiniowanie przestępstw seksualnych nie jest łatwe. Można wyróżnić przestępstwa seksualne i przestępstw na podłożu seksualnym:

- Przestępstwa seksualne – czyny, które już w opisie ustawowym są charakteryzowane okolicznościami natury seksualnej (np. zgwałcenie, kazirodztwo)
- Przestępstwa na podłożu seksualnym – wszystkie czyny, w których przejawia się działanie czynników seksualnych w zachowaniu sprawcy przestępstwa.

Wskazać można na dwa kryteria wyróżnienia przestępstw seksualnych:

- prawno-dogmatyczny – w tym przypadku decydująca jest wola ustawodawcy, wyrażająca się w systematyce ustawy karnej
- Kryminologiczne – motywacja sprawcy, który dąży do pobudzenia lub zaspokojenia popędu płciowego

W literaturze przedmiotu znaleźć można definicje L. Lernella:

- Są to takie typy zachowań ludzkich (wraz z ich skutkami) powiązanych z życiem seksualnym człowieka, jakie są zakazane przez ustawodawstwo karne (wąskie ujęcie)

Czynniki wpływające na przestępczość seksualną.

Analiza wybranych regulacji Kodeksu Karnego:

- art. 197 k.k. – zgwałcenie i wymuszenie innej czynności seksualnej
- art. 198 – 199 k.k. – wykorzystanie seksualne; wykorzystanie niepoczytalności, bezradności (art. 198 k.k.) wykorzystanie zależności (art. 199 k.k.)
- art. 200 k.k. – wykorzystanie seksualne małoletniego poniżej lat 15,
- Art. 201 k.k. – kazirodztwo
- Art. 202 k.k. – zakazana pornografia
- Art. 203 k.k. – zmuszanie do uprawiania prostytucji
- Art. 204 k.k. – stręczycielstwo, kuplerstwo i sutenerstwo

Teorie przestępczości odnoszące się do przestępczości seksualnej:

- a. Koncepcje biologiczne – akcentują głównie lub wyłącznie czynniki biofizyczne,
- b. Koncepcje psychologiczne – odwołujące się przede wszystkim do rozmaitych czynników natury psychologicznej,
- c. Koncepcje socjologiczne – przypisują mniejszą lub większą rolę kryminogenną głównie czynnikom społeczno-środowiskowym

Potencjał wiktymogeny:

- a. Cechy kondycji biologicznej osoby ofiary,
- b. Cechy kondycji psychicznej
- c. Cechy kondycji społecznej
- d. Cechy kondycji ekonomicznej